Seed Quality Control Center

स्वागत तथा नमस्कार

नेपालमा बीउ विजन उत्पादन, आपूर्ति तथा वितरणको वर्तमान अवस्था र बीउ विजनमा आत्मनिर्भरताका लागि भावी रणनीति/कार्यक्रम

संक्षिप्त जानकारी

९ पौष, २०७८
पोखरा

बेनु प्रसाद प्रसाई
बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र
हरिहरभवन, ललितपुर

पृष्ठभूमि

- कृषि उत्पादन वृद्धिको लागि उन्नत जातको **गुणस्तरयुक्त बीउको** प्रयोग पूर्व शर्त हो
- गुणस्तरयुक्त बीउ एक आधारभूत, संवेदनशील सामग्री हो, जसले कृषिको प्रति इकाई क्षेत्रमा हुने उत्पादकत्व तथा आर्थिक वृद्धिमा समेत प्रभाव पार्दछ
- **२० देखि २५ प्रतिशत उत्पादन वृद्धि** गुणस्तरयुक्त बीउको कारणले हुन्छ
- हाल नेपालमा **करीब २२ प्रतिशत बीउ मात्र औपचारिक क्षेत्रबाट** आपूर्ति भैरहेको
- कूल बीउको माग (मे ट) : करीब ४५००० (@२५% SRR)
- कूल बीउ आपूर्ती (मे ट) : करीब ३८००० मे ट
- बीउका नयाँ जात र तीनका श्रोत बीउ (प्रजनन् बीउ) मुख्यत: NARC ले गर्ने

Seed Quality Control Center

नेपालको बीउ आपूर्ति प्रणाली

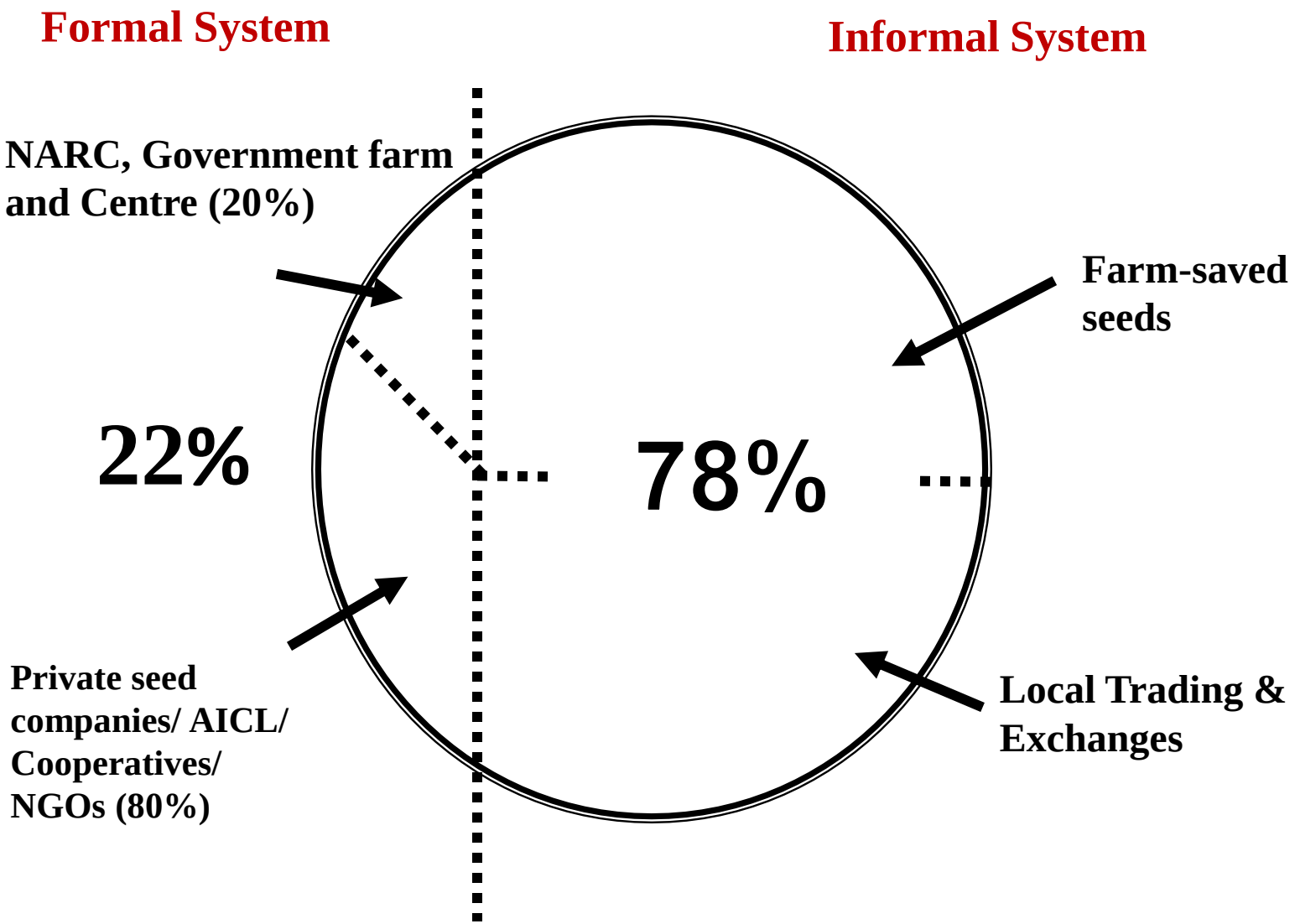

Seed Quality Control Center

नेपालमा विभिन्न बालीको बीउ उत्पादनको अवस्था

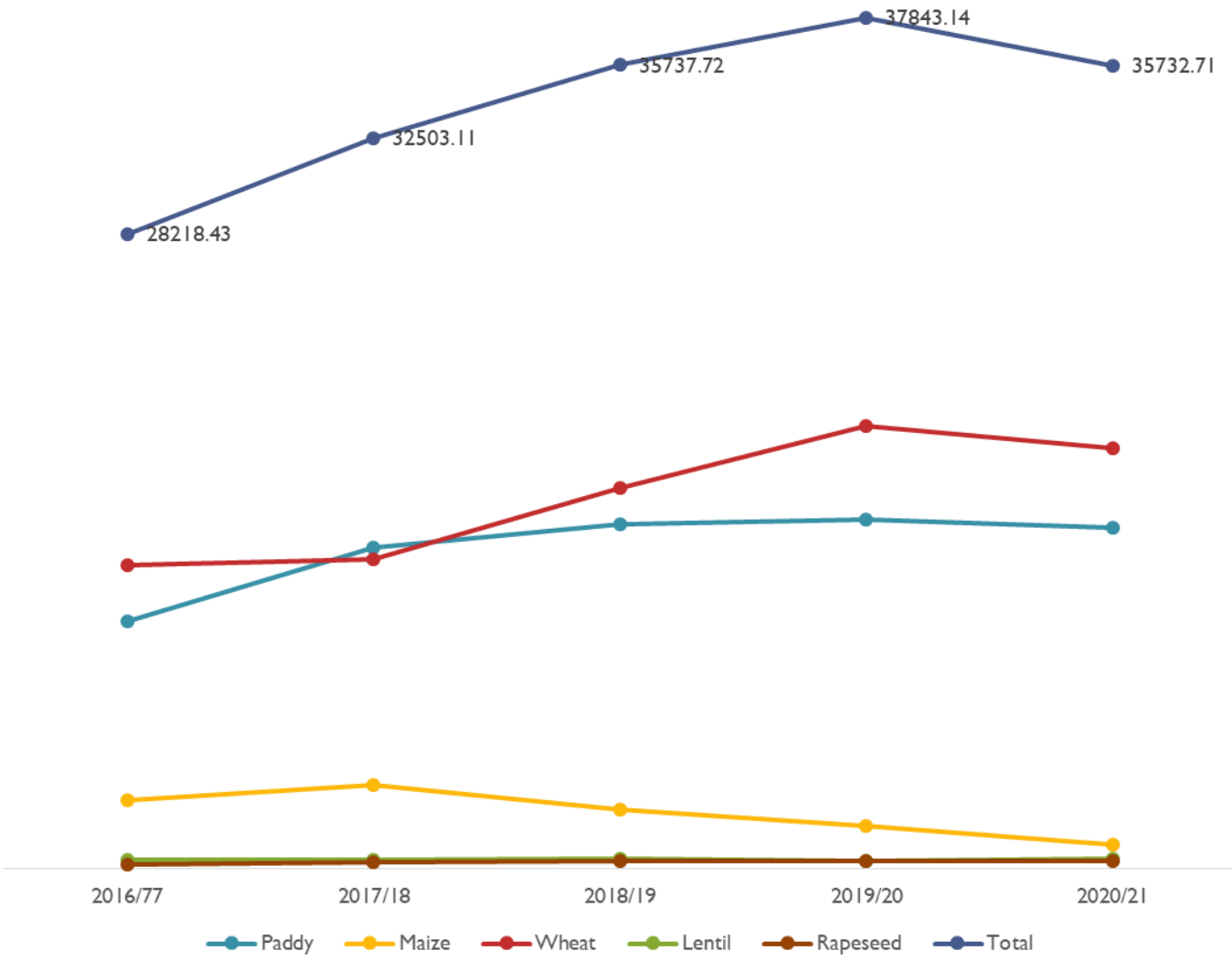

Seed Quality Control Center

बीउ उत्पादन: NSV को समिक्षा

Seed Quality Control Center

Overall, the country overachieved the source seed (breeder, foundation and certified) production targets in 2018 in the major cereal crops. A total of 4273Mt foundation and certified seed was produced in 2018

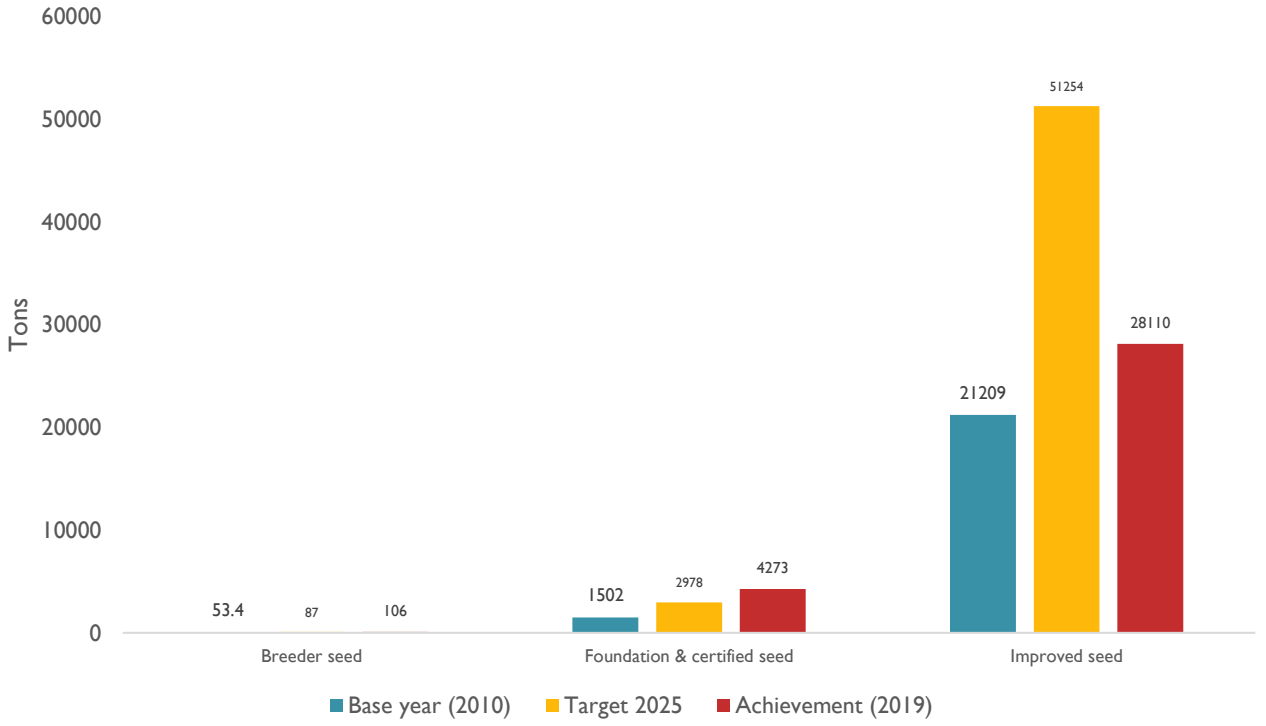

In case of improved seed production, Nepal has achieved 54.8% (28,110Mt) of the total target (51,254Mt). The share of rice (11,706Mt), wheat (12,550Mt), maize (2,887Mt), vegetables (306Mt) and other crop (661Mt) in the total domestic production is 42%, 45%, 10%, 1% and 2%, respectively

आ व २०७८/०७९ का लागि गहुँको माग र उपलब्धता विवरण

क्र स	जात	प्रजनन्				मूल			
		माग के जी	आपूर्ति के जी	Balance	Surplus/Deficit %	माग के जी	आपूर्ति	Balance	Surplus/ Deficit %
१	आदित्य	१११५२	२२७३	-८८७९	-८०	४९५७९	२००७६	-२९५०३	-६०
२	एन एल २९७	४७२०	१७०	-४५५०	-९६	१७३०	१७३०	०	०
३	एन एल ९७१	१७२१०	८२२०	-८९९०	-५२	१६८१४९	९९२४३	-६८९०६	-४१
४	च्याखुरा	०	७३५	७३५		७०	०	-७०	-१००
५	कौटिला	१००	१००	०	०	०	१३५	१३५	
६	खुमलशक्ति	४४२	४४२	०	०	०	१२१	१२१	
७	जिङ्क गहुँ १	२२५६	१९३३	-३२३	-१४	५५२०	२९२४	-२५९६	-४७
८	जिङ्क गहुँ २	३८०	१७००	१३२०	३४७	५००	०	-५००	-१००
९	खजुरा ड्युरम १	७५	७५	०	०	५०	३५०	३००	६००
१०	धौलागिरी	५९०	१०४५	४५५	७७	८५०	८३०	-२०	-२
११	मुडुले १	५०	१००	५०	१००	०	१९५	१९५	
१२	डाँफे	४०	२५६	२१६	५४०	१६०	१०००	८४०	५२५
१३	मुनाल	१३०	४४०	३१०	२३८	१७०	८११	६४१	३७७
१४	हिमगंगा	२०३	४०५	२०२	१००	७३	१५१	७८	१०७
१५	भेरीगंगा	१८३	५८४	४०१	२१९	१८३	५८४	४०१	२१९
१६	बोरलग २०२०	७५०	१७४२	९९२	१३२	१३२०	३०००	१६८०	१२७
१७	तिलोत्तमा	८८०	२२७	-६५३	-७४	५९३०	५९३०	०	०
१८	स्वर्गद्वारी	२०००	१९७२	-२८	-१	२५००	८१४२	५६४२	२२६
१९	WK 1204	३४२५	४३१३	८८८	२६	१२५८०	२७०५३	१४४७३	११५
२०	भृकुटी	४०१०	१३७१	-२६३९	-६६	२५१५३	१०६५३	-१४५००	-५८
२१	बाणगंगा	९३१०	५१४५	-४१६५	४५	४३५८१	३४४४७	-९१३४	-२१
२२	BL 4341	८५७०	८५०५	-६५	-१	५८४४४	२४२९६	-३४१४८	-५८
२३	गौतम	१५८७०	११६६०	-४२१०	-२७	११२१६६	९७७४८	-१४४१८	-१३
२४	बिजय	३४८१२	७९८०	-२६८३२	-७७	३३०३५४	११७६०३	-२१२७५१	-६४
	जम्मा	११७१५८	६१३९३	-५५७६५	-४८	८१९०६२	४५७०२२	-३६२०४०	-४४

Seed Quality Control Center

गत आ. वमा नेपालमा विभिन्न बालीको बीउ उत्पादनको अवस्था ……..

Seed Quality Control Center

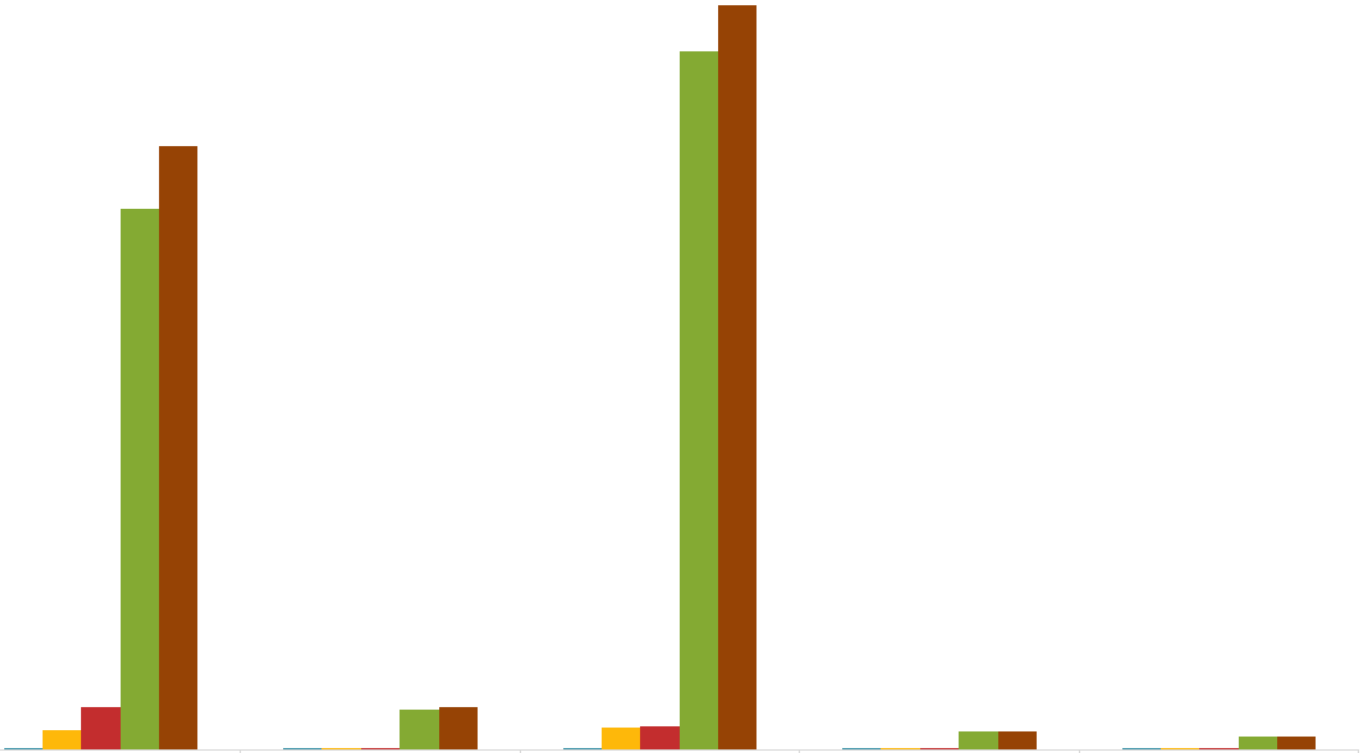

	Paddy	Maize	Wheat	Lentil	Rapeseed
BS	13.39	1.17	33.29	1.15	0.69
FS	481.87	31.09	550.81	8.37	7.73
CS	1075.73	11.3	600.9	1.45	2.42
IS	13580.05	1024.3	17522	455	330
Total	15151.04	1067.86	18707	465.97	340.84

बीउ प्रतिस्थापन दर (SRR)

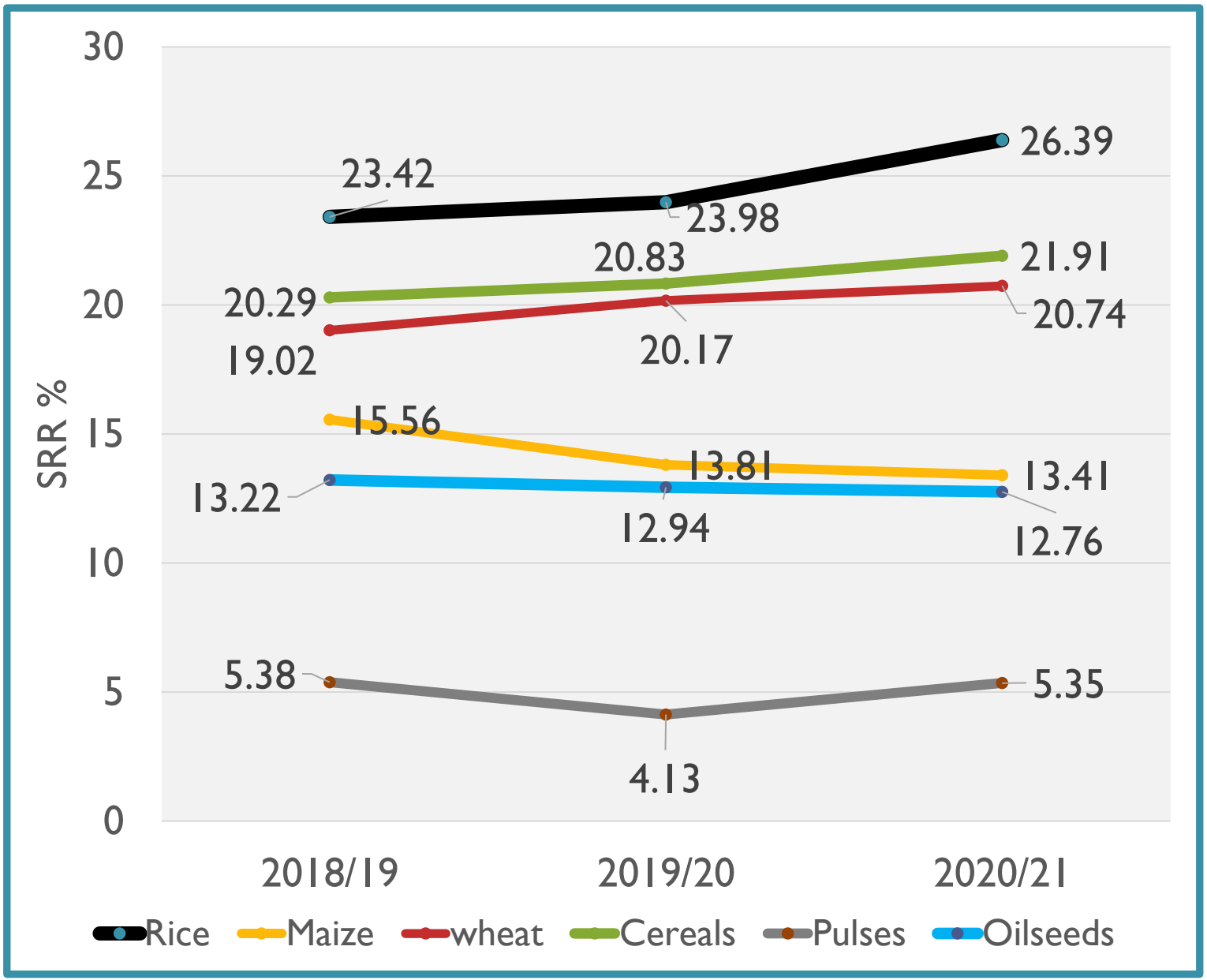

Seed Quality Control Center

जात सूचित हुने प्रक्रिया

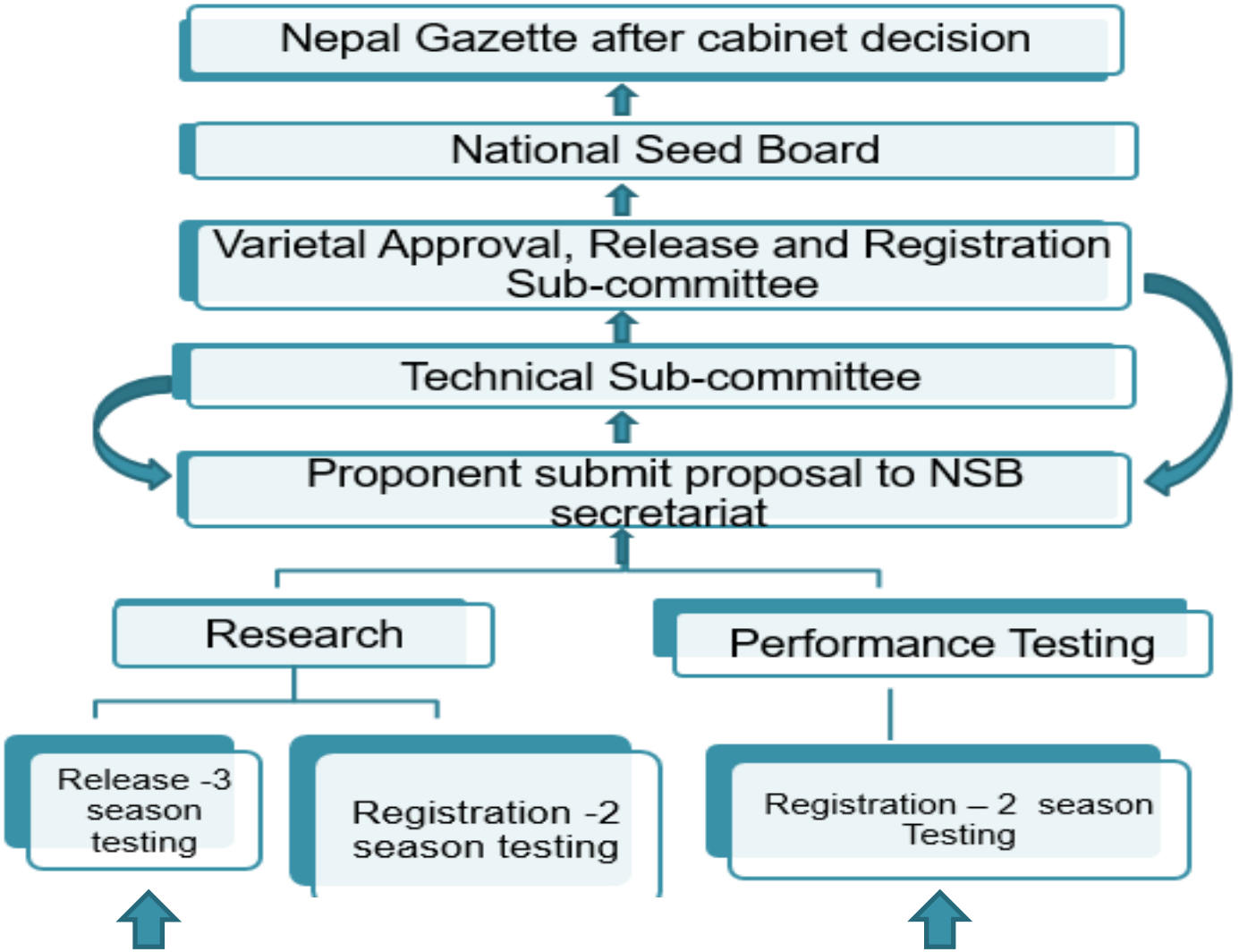

Seed Quality Control Center

हालसम्म सूचित जातहरुको विवरण

SN	Crop	OP			Hybrid			Inbred Lines	Total	Denotified
		Released	Registered	Imported Registered	Released	Registered	Imported Registered			
1	Rice	67	3	12	2		56		140	23
2	Maize	23	1		5	2	57	6	94	14
3	Wheat	42							42	13
4	Fingermillet	5	1						6	
5	Barley	8							8	
6	Buckwheat	1							1	
7	Legumes	40	2	1					43	3
8	Oilseeds	19	1				1		21	1
9	Industrial Crops	12	8						20	
10	Potato	11	3			2			16	
11	Vegetables	38	14	36	2	1	213		304	58
12	Fodder Crops	15	2						17	
13	Fruits Crops	3	2	1			1		7	
14	Sweet potato	2							2	
15	Chino		1						1	
16	Kaguno		1						1	
Total		286	39	50	9	5	328	6	723	112

Seed Quality Control Center

जातिय विकास तथा समवर्द्धन : NSV को समिक्षा

Seed Quality Control Center

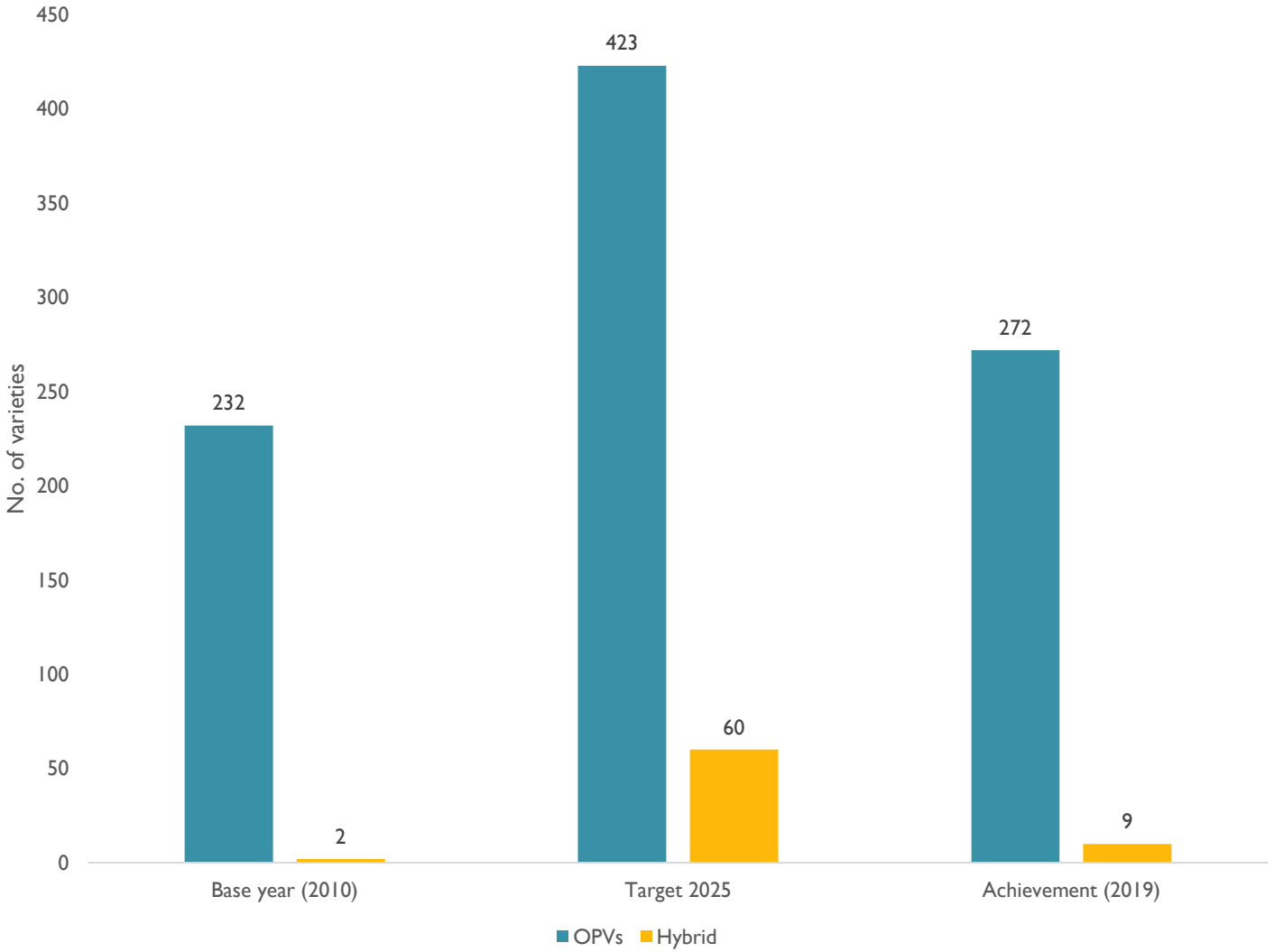

बीउ आयात अवस्था

Seed Quality Control Center

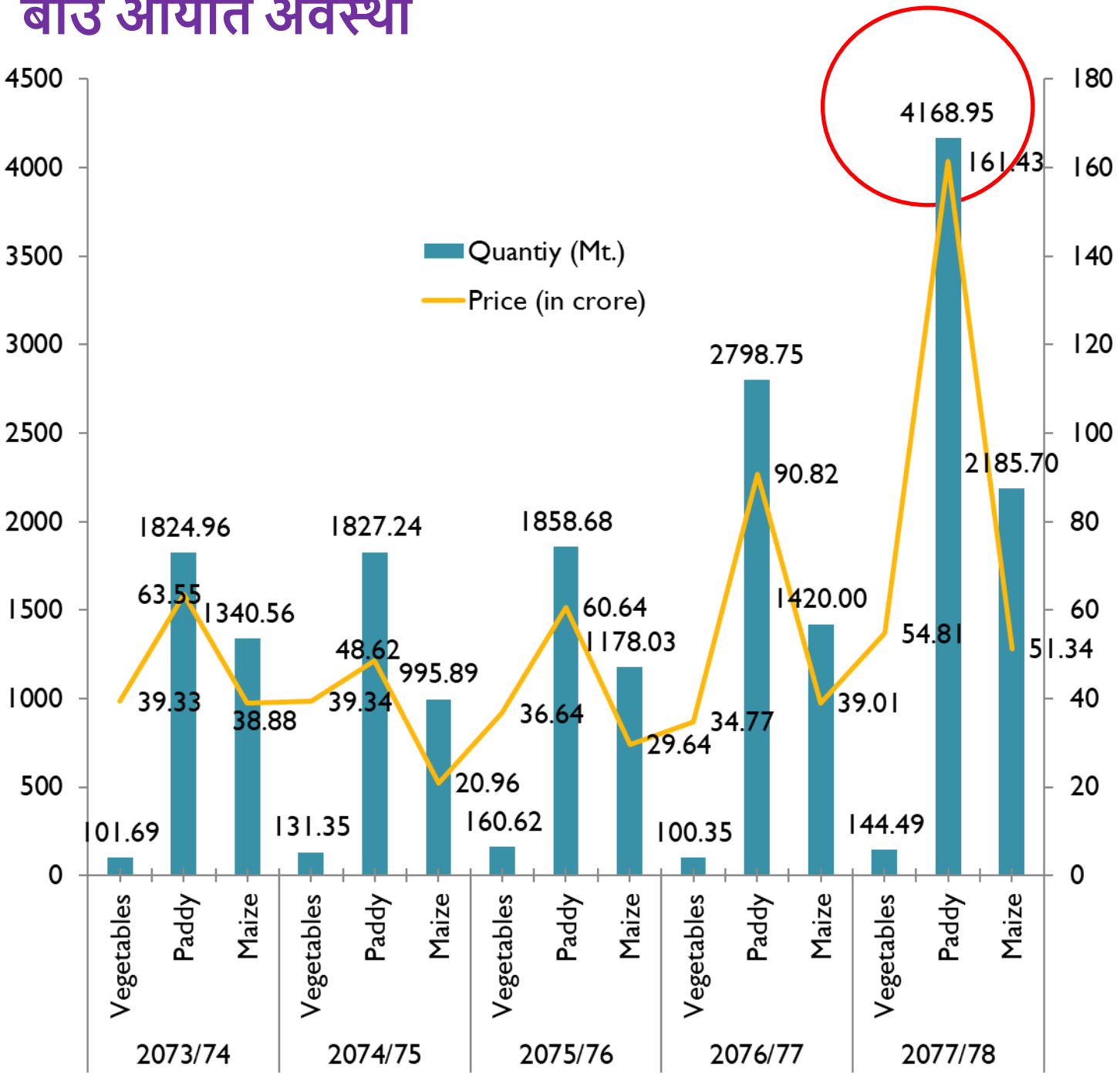

तरकारी बीउ आयात अवस्था

Seed Quality Control Center

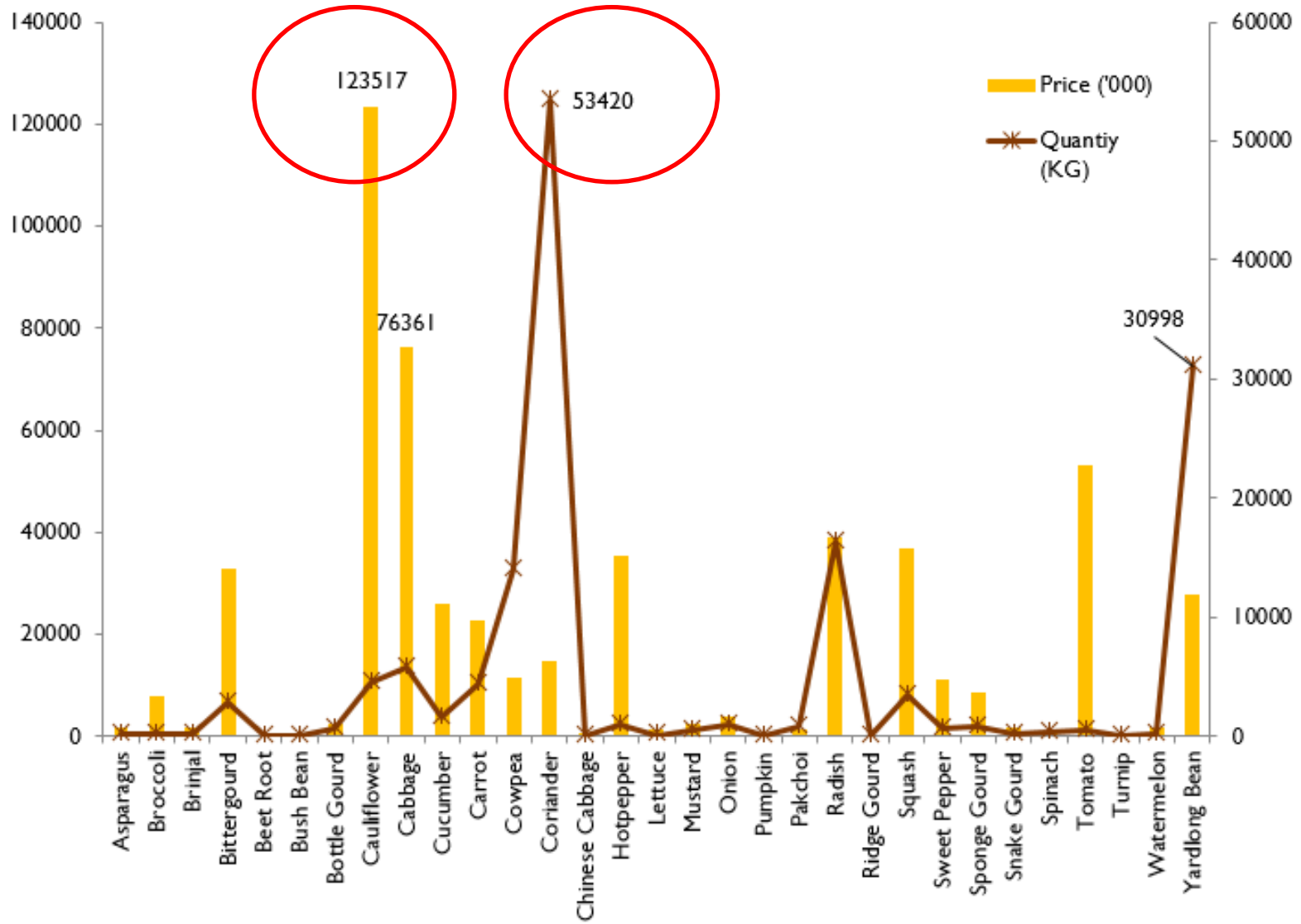

बर्णशंकर Vs खुला सेचित बीउ आयात विवरण

Seed Quality Control Center

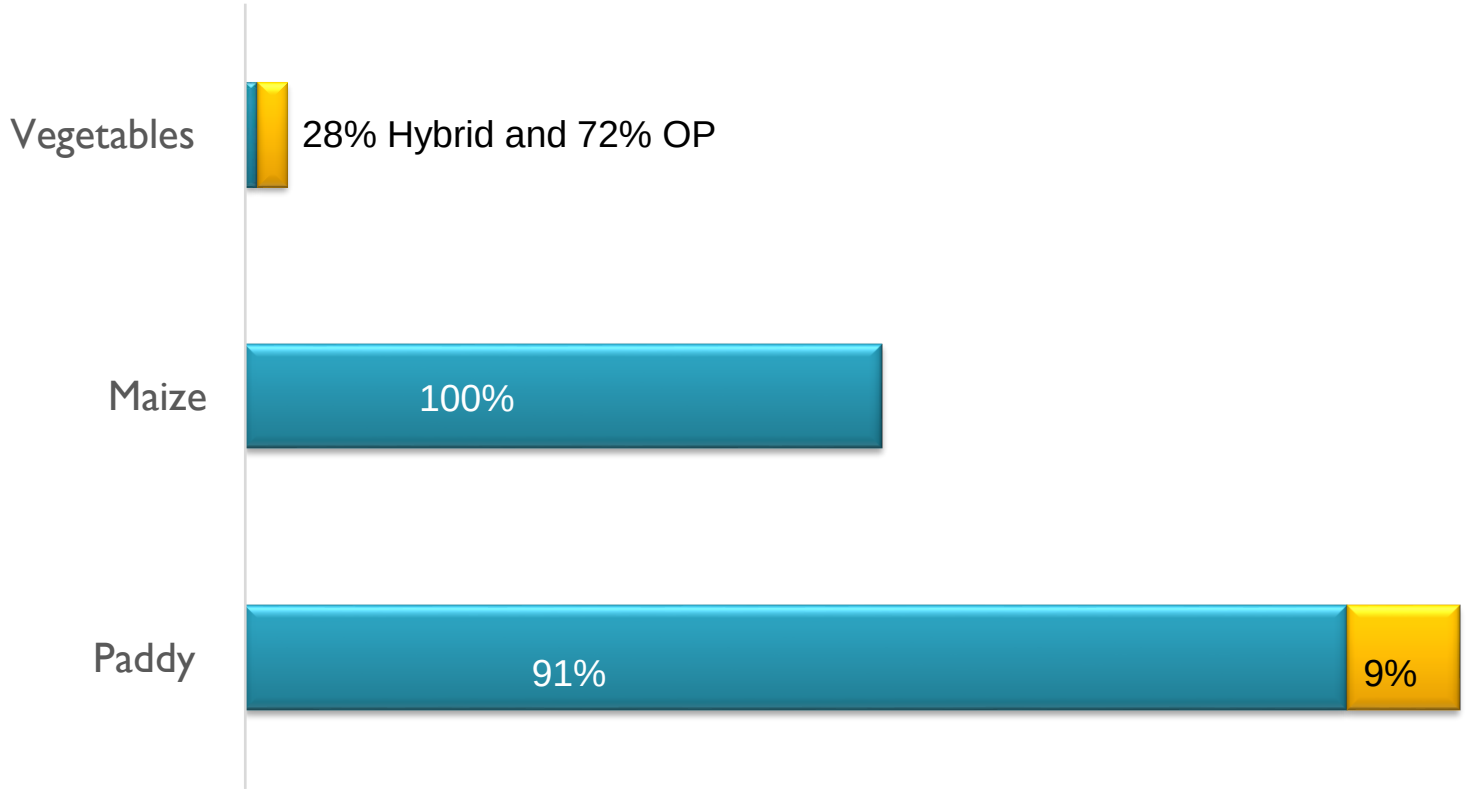

	Paddy	Maize	Vegetables
Hybrid	3781.7	2185.696	40.811
OP	387.26	0	103.678

Hybrid OP

तरकारी बीउ उत्पादनमा Seed Vision को लक्ष्य

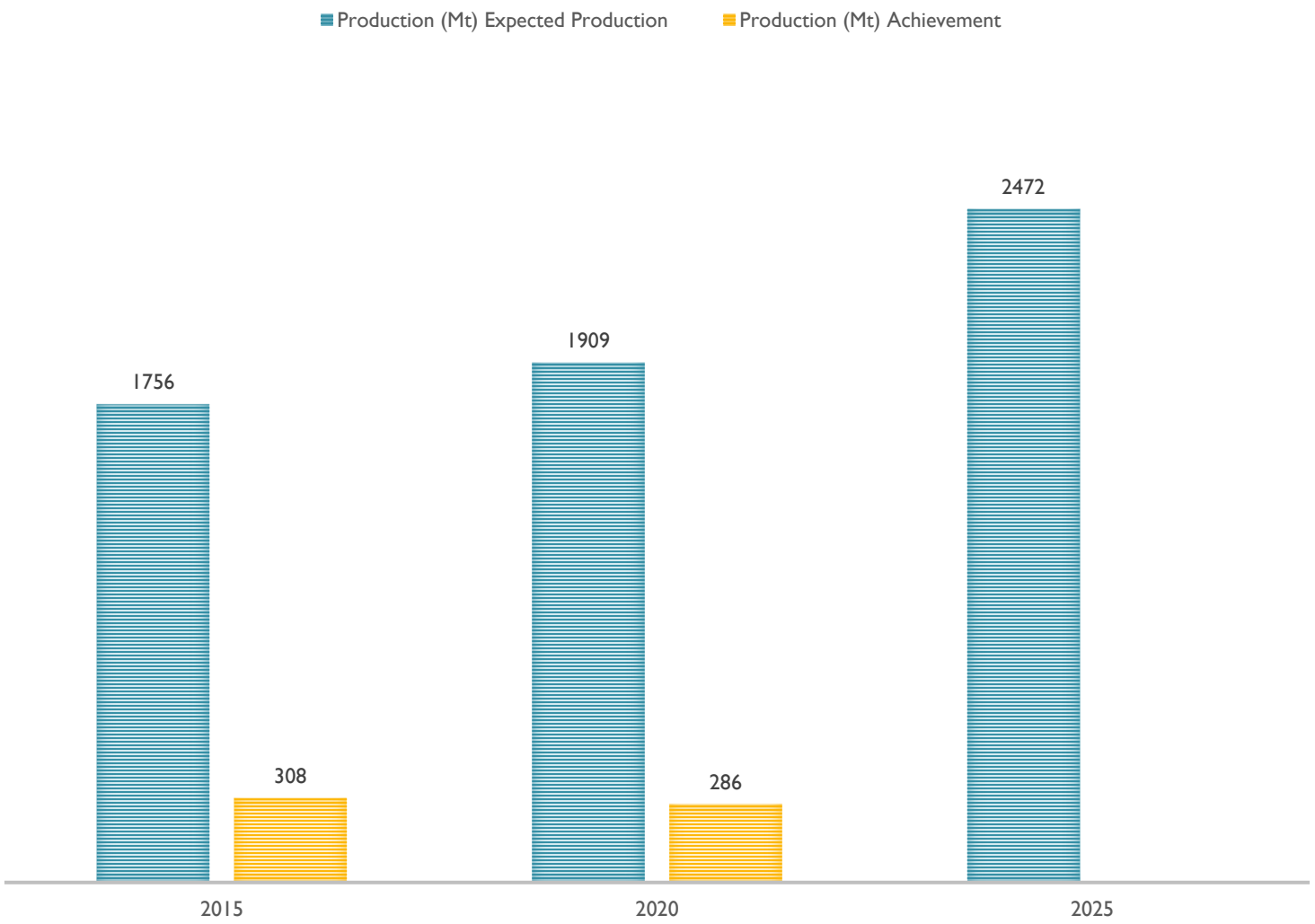

Seed Quality Control Center

तरकारी बीउको बीउ आपूर्ति प्रणाली

Seed Quality Control Center

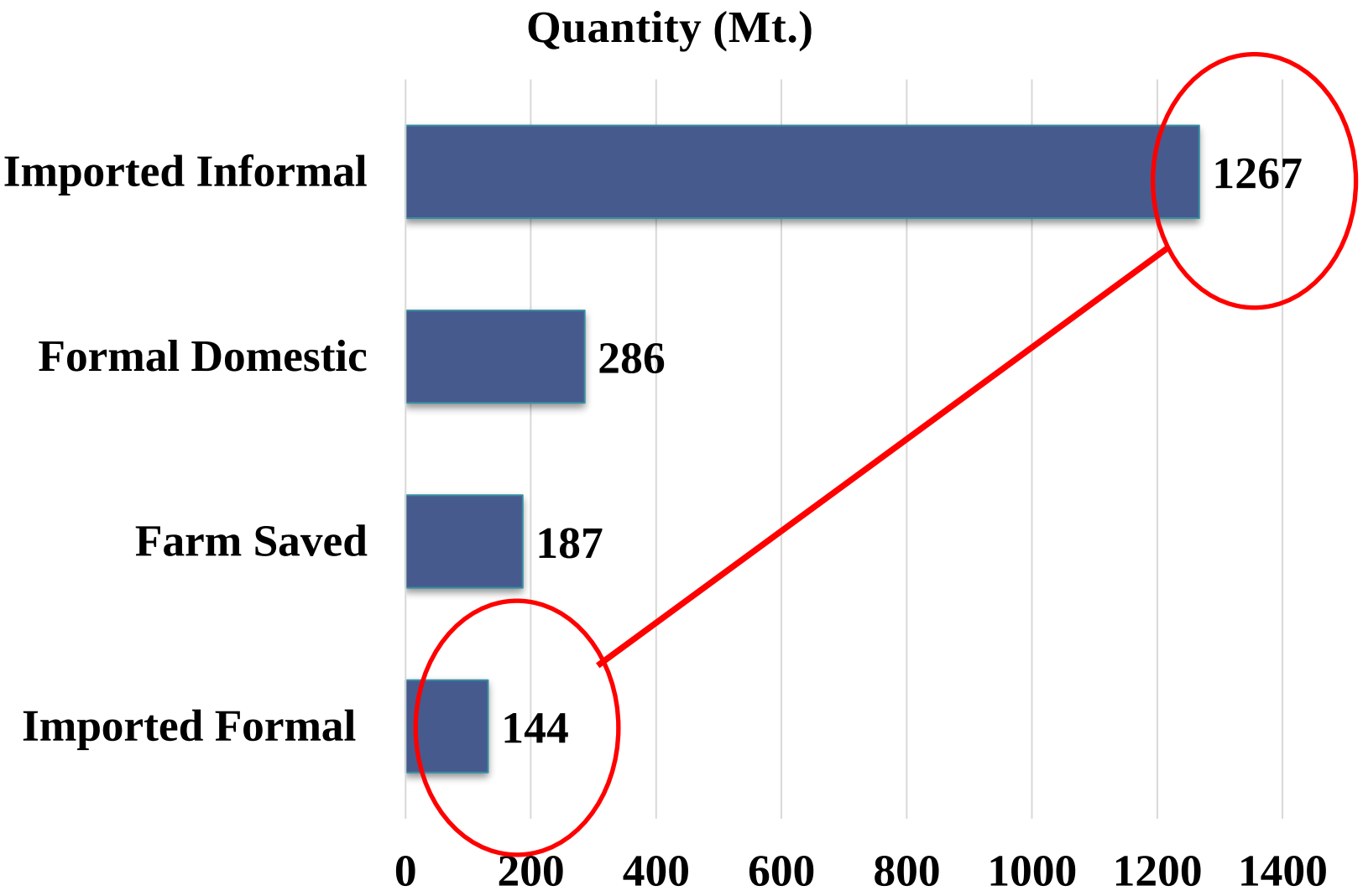

Source: SQCC, SEAN, 2020

गुणस्तर नियन्त्रण प्रणाली

Seed Quality Control Center

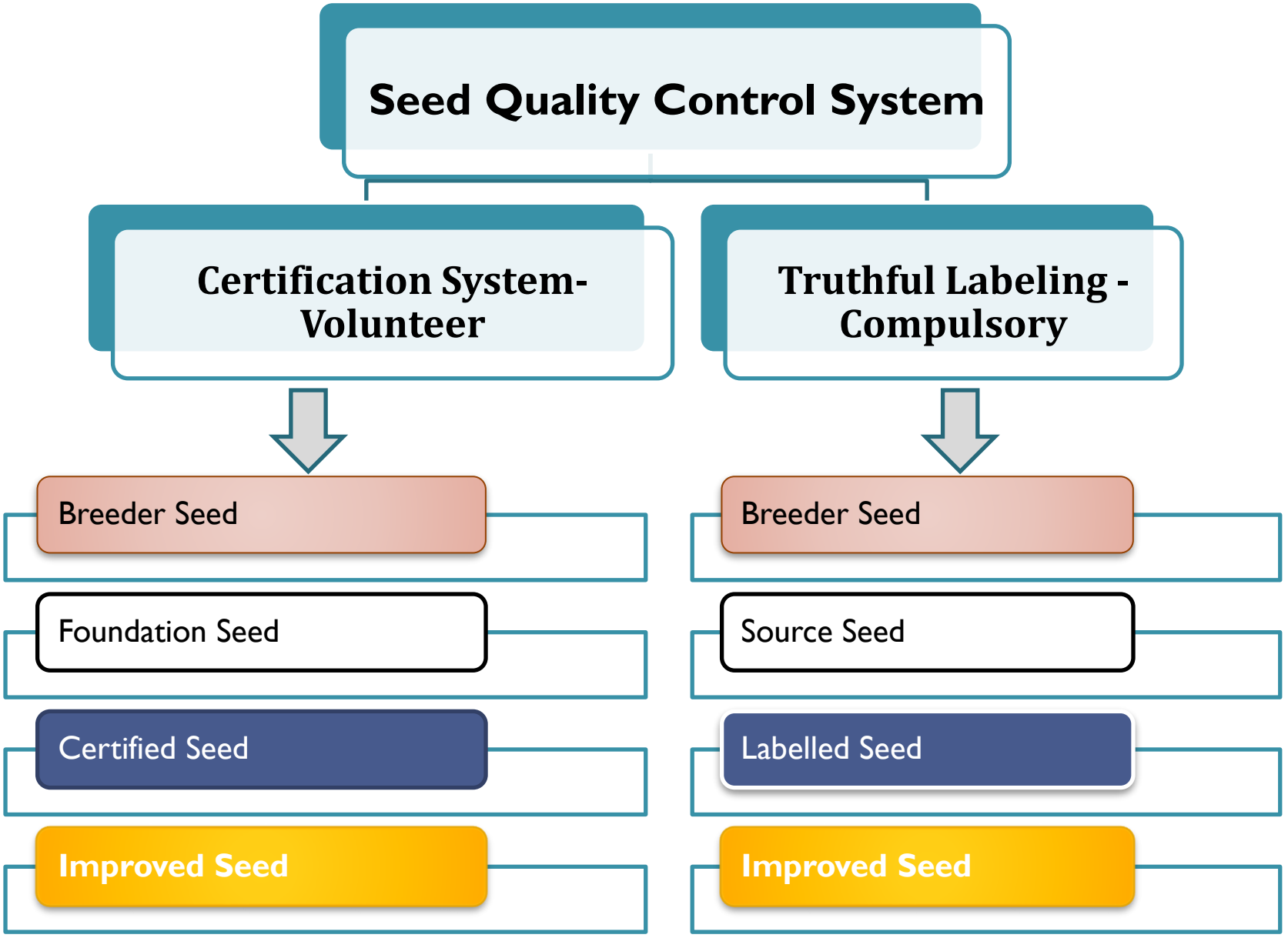

गुणस्तर नियमनको संस्थागत संरचना

Seed Quality Control Center

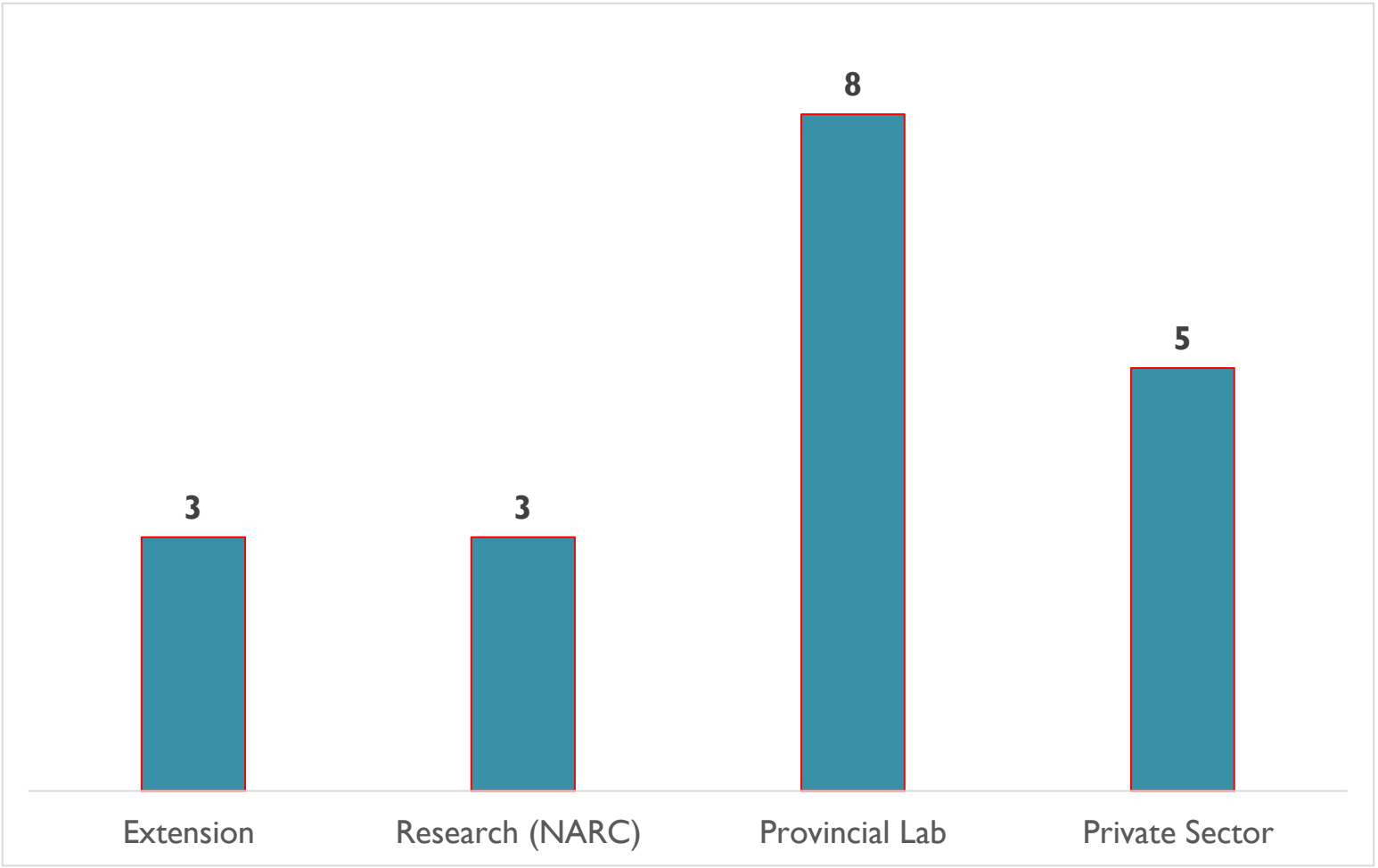

Central Agriculture Laboratory(Seed Section) under Extension is ISTA licensed and Accredited by ISTA.

बीउ विजन क्षेत्रको प्रमुख Issues

- Implementability of Seed Vision.
- Maintenance of seed cycle; Low SRR and variety turnover(Avg 16 years).
- Dominance of Informal Trade (Unregistered).
- Inappropriate Variety Registration Process viz Inefficiency in regulation.
- Private sector engagement poor – only trade of foreign seed.
- Increasing dependency on seed.
- Federalization and its consequence- Loss of seed system, sub standard seed transaction, delayed variety turnover.
- Research – Low HR and FRs ; Limited breeding line; Less focus on hybrid; output of research – No of variety vs Variety turnover ??
- Poor processing and storage infrastructure.
- Marketing Strategy of National Variety.

बीउ विजन ऐन, दोश्रो संशोधन, २०४५ मा सम्बोधन भएका विषयहरु

- प्रदेश बीउ विजन व्यवस्थापन समितिको गठनको व्यवस्था
  - ✓ नीति निर्धारण गरी कार्यन्वयन गर्न र बीउ विजन सम्बन्धी परामर्श प्रदान।
  - ✓ जात सूचित सम्बन्धमा समितिलाई सिफारीस गर्ने ।
- प्रादेशिक/स्थानीय तहले तोकेको मापदण्ड बमोजिम हुने गरी प्रयोगशाला स्थापना गर्न सक्ने ।
- बालीको प्रकृति अनुसार जात सूचित गर्ने प्रक्रिया तोकिए बमोजिम फरक हुने।
- बीउ विजन जफत गर्ने विषय ऐन कानूनमा सम्बोधन भएको ।
- क्षतिपूर्ति सम्बन्धी विषय ऐनमा थप भएको ।

Seed Quality Control Center

NATIONAL SEED BOARD

बीउ विजन ऐन, मा सम्बोधन भएका विषयहरु .....

- Genetically Modified Organism, Living Modified Organism तथा Terminator Seed को जोखिम विश्लेषण गर्ने ।
- समितिले वा तोकिएको गुणस्तर र मापदण्ड बमोजिम हुने गरी प्रदेश सरकारले
  - ✓ मूल वा श्रोत बीउ उत्पादन अनुमति पत्र
  - ✓ बर्णशंकर बीउ उत्पादन
  - ✓ जातिय विकास तथा समवर्द्धन
- बीउ विजन निरीक्षक – आवश्यक्ता र तोकिएको योग्यता पुगेको र समितिबाट संचालित परीक्षा उत्तिर्ण गरेकालाई निरीक्षक तोकिएको ।
- दण्ड सजाय – दण्डको सिमा बढाईको र कैदको व्यवस्था गरिएको ।

Seed Quality Control Center

Seed Quality Control Center

भावी रणनीति तथा कार्यक्रम

नेपालको बीउ आपूर्ति प्रणालीको रुपान्तरण

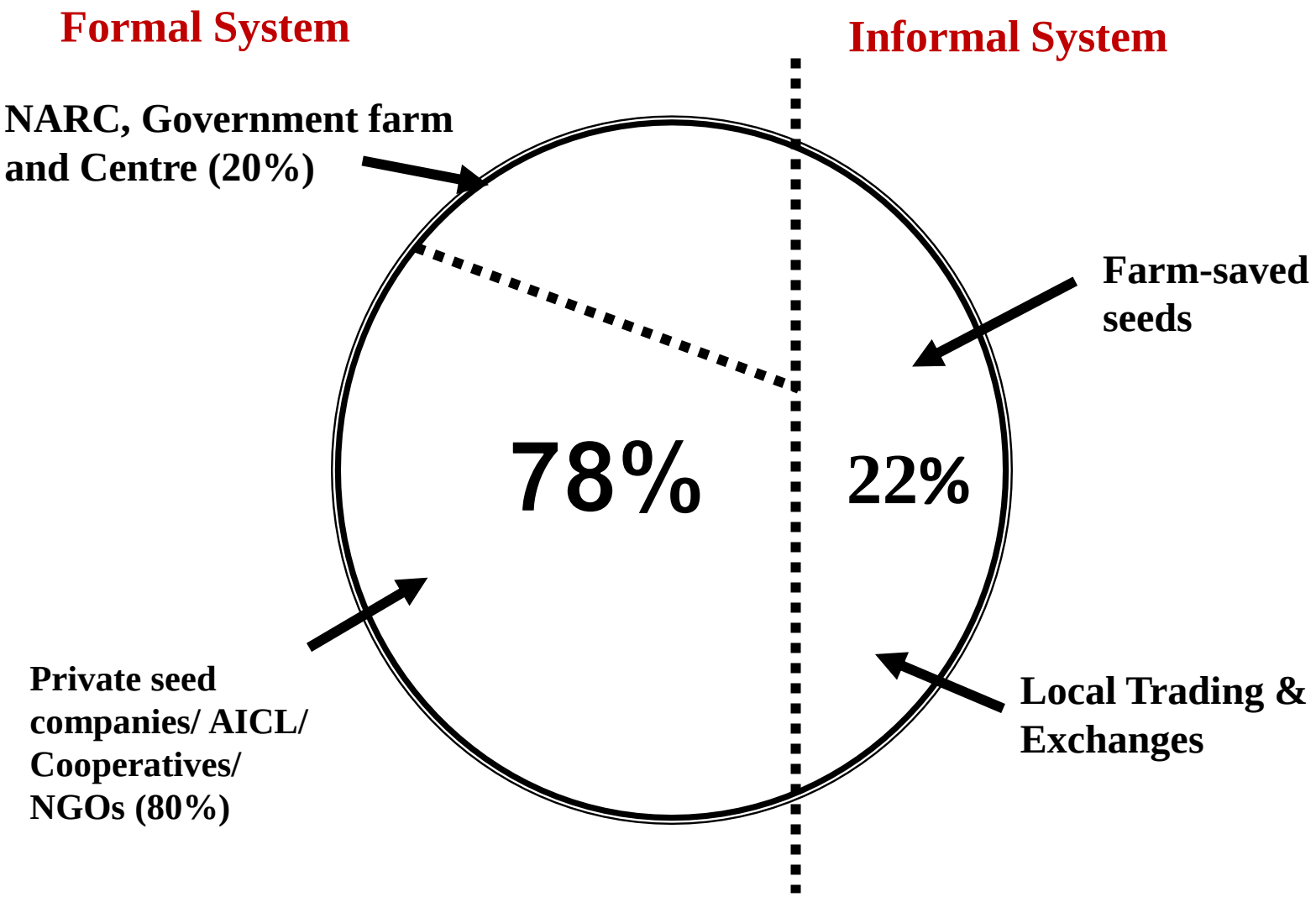

Seed Quality Control Center

Seed Quality Control Center

ऐन, कानून तथा नीतिगत व्यवस्थाको कार्यन्वयन तथा बीउ विजनको गुणस्तर नियमन

- कृषि विकास रणनीति (२०१५-२०३५)
- बीउ बिजन ऐन, २०४५
- बीउ बिजन नियमावली, २०६९
- राष्ट्रिय बीउ बिजन नीति २०५६
- बीउ बिजन क्षेत्रको दिर्घकालिन राष्ट्रिय सोच (२०१३-२०२५)

नीतिगत सुधार

- ✓ स्थानीय तथा परम्परागत जात दर्ता प्रक्रिया सरलीकरण तथा बीउ उत्पादन तथा प्रमाणीकरण प्रक्रिया तय ।
- ✓ Performance Testing Protocol को परिमार्जन ।
- ✓ संघिय राज्य प्रणाली अनुरुप परिमार्जन तथा अधिकार सूची, कार्यविस्तृतीकरण प्रतिवेदन तथा संस्थागत क्षमता समेतको आधारमा बीउ बिजन ऐन, २०४५ तथा बीउ बिजन नियमावली, २०६९ अनूरुप परिमार्जन ।
- ✓ बीउ प्रमाणीकरण निर्देशिकाको समयसापेक्ष सुधार तथा अन्य बालीमा समेत गुणस्तर मापदण्ड निर्धारण ।
- ✓ जात सूचित गर्ने प्रक्रियाको समूह अनुसार फरक प्रक्रियाको अवलम्बन।
- ✓ Plant Variety Protection Act and Access to Benefit Sharing मा Policy dialogue ।
- ✓ Inbreed Acquisition Policy को तर्जुमा तथा कार्यन्वयन।

Seed Quality Control Center

Technical Linkage तथा सक्षमता अभिवृद्धि

- ✓ निजी तथा सरकारी स्तरमा संचालित प्रयोगशालाको Technical Auditing तथा पृष्ठपोषण ।
- ✓ गुणस्तर नियमनका लागि सरकारी तथा निजी क्षेत्रमा Seed Inspector को तालिम तथा तयार ।
- ✓ Seed Analyst Training along with biotechnological analysis.
- ✓ बीउ आलु प्रमाणीकरण तथा DAS ELISA Testing तालिम ।

Seed Quality Control Center

बीउ बिजन क्षेत्रमा निजी क्षेत्रको संलग्नता अभिवृद्धि तथा नियमन

Seed Quality Control Center

1. Seed Production, Processing and Marketing (FS,CS and IS)
2. Laboratory Facilities (Seed testing and analyzing)
3. Seed Import
4. **Variety Development and Maintenance (59 th NSB , July 9, 2021)**
5. **Tissue culture lab and PBS Production(59 th NSB, July 9, 2021)**
6. **Hybrid seed Production (59 th NSB; July 9, 2021)**
7. **Variety Performance Testing (Vegetables only) (58 th NSB, July 9, 2021)****

बीउ विजनको क्षेत्रमा Digital Seed System को कार्यन्वयन

Seed Quality Control Center

Digital Seed System

- Digitally Enabled Seed Information system (DESIS) –
  - i. Varietal Catalogue
  - ii. Seed Balance Sheet System
- Digitally Enabled Seed Subsidy Management System (DESES) – Seed Subsidy
- Digitally Seed Certification System-
- Digitally Enabled Seed Import management System

Seed Quality Control Center

बीउ विजन उत्पादन तथा प्रोत्साहनका लागि बीउ बिजन उत्पादन, आपूर्ति तथा व्यवस्थापन निर्देशिका २०७८ को कार्यन्वयन

DESES at a glance

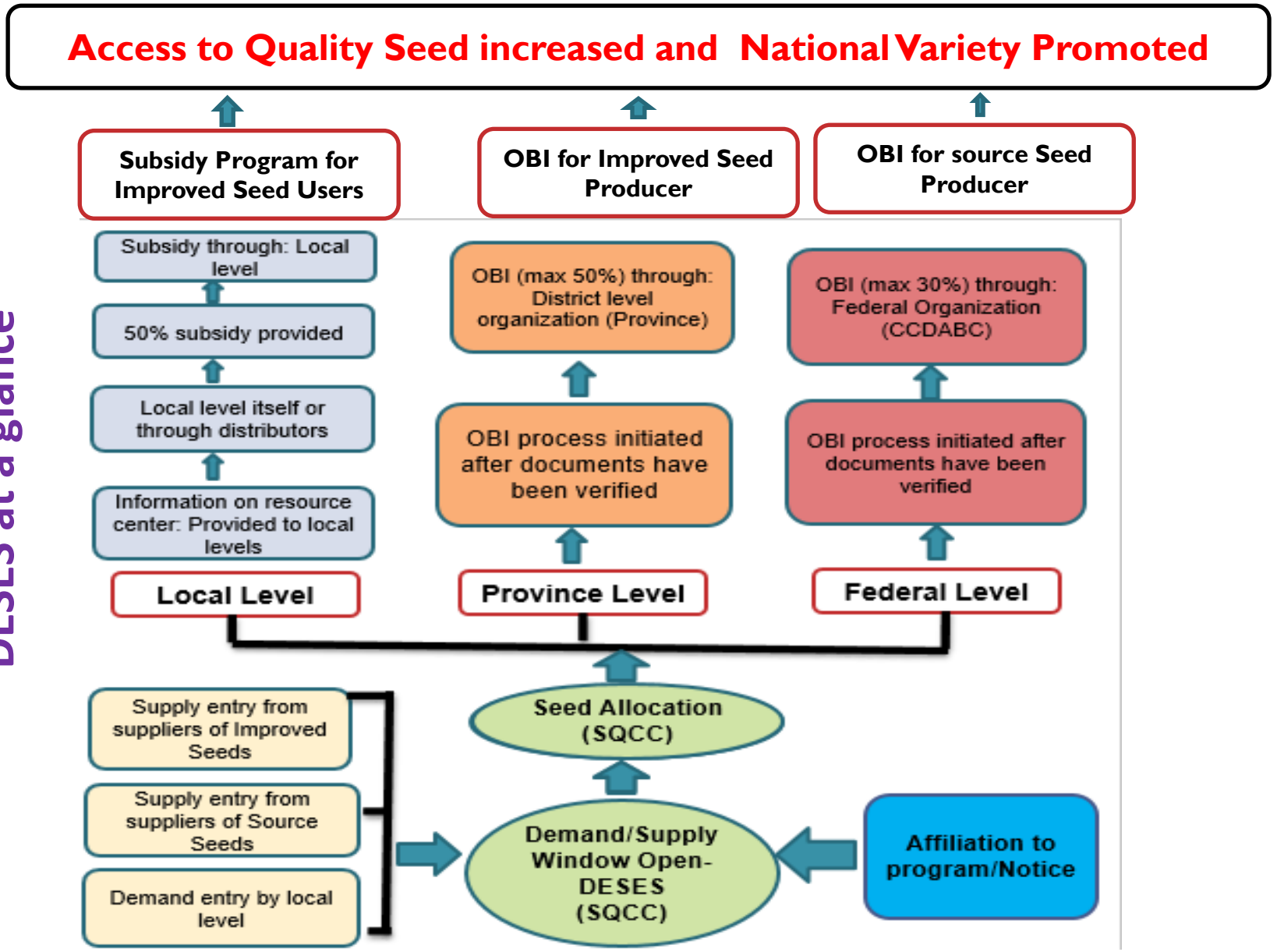

भूमिका तथा जिम्मेवारी संक्षेपमा

कार्यहरु	भूमिका तथा जिम्मेवारी			
	MoALD/ SQCC	DoA /CCDABC	प्रादेशिक मन्त्रालय/निकाय	स्थानीय तह
वार्षिक कार्यक्रम तर्जुमा				
DESES Software विकास, संचालन, रेखदेख तथा वासलात निर्माण				
कार्यक्रमको अभिमुखीकरण				
बाली जात, मूल्य, अनुदान रकम निर्धारण				
माग तथा आपूर्ति विवरण प्रविष्टमा सहजीकरण				
तीन तहका कार्यक्रमको समन्वय तथा सहजीकरण				
उत्पादकको क्षमता अभिवृद्धि तथा प्राविधिक सेवा टेवा				
कार्यक्रमको नियमित अनुगमन तथा निरीक्षण, प्रतिवेदन				

Seed Quality Control Center

Seed Quality Control Center

बीउ बिजन उत्पादन, आपूर्ति तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम

नेपाली

नेपाल सरकार
कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय
बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र
हरिहरभवन, ललितपुर, नेपाल

कल गर्नुहोस्
+९७७-०१-५५२१३५९

ईमेल पठाउनुहोस्
sqccnepal@gmail.com

गृह पृष्ठ | डाउनलोड | बीउ सूची | लगइन

कृपया बीउ बिजन उत्पादन, आपूर्ति तथा व्यवस्थापन कार्यक्रममा भाग लिन दर्ता हुनुहोस्।

स्रोत बीउ उत्पादनमा प्रोत्साहन अनुदान

उन्नत बीउ उत्पादनमा प्रोत्साहन अनुदान

उन्नत बीउ प्रयोगमा मूल्य अनुदान

www.subsidy.sqcc.gov.np

धन्यवाद

NATIONAL SEED BOARD